

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

IV. De Exactionibus, quæ imponuntur à Potestate Seculari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

58. non perpetuo remitti posse, communis est sensus DD. cum; quod ejus perpetua remissio notabilis præjudicii donatio, ac proinde, subsistente etiam iusta causa, sine Juris solemnitatibus Episcopo permittenda non sit, *can. Sine exceptione, 12. q. 2. c. 1. Sc. de Lis, que à Prælat. Et. Pa. foralis cit.* tum vero, quod ejusmodi remissio cederet in Ecclesiæ præjudicium & gravamen successorum: & subsidii Charitativi præstatio sit juris publici, fundati in æquitate Naturali: cujusmodi juri privatorum pactionibus nequit derogari, *c. Si diligenti 12. de Foro compet. Et Jus publicum 38. ff. de Pactionibus, cit. Bellancin. q. 47. Laiman. n. 14. & Pirrhing n. 57.*

59. Dubium secundò est, an adversus subsidium Charitativum procedat præscriptio. Quod magno consensu Interpp. & ceteri DD. negant, *arg. l. Comperit. 6. C. de Præscript. 30. vel 40. annor.* quæ adversus tributa & similes functiones publicas vis admittitur præscriptioni, Rationum, quas reddunt, præcipua est; quod, cum id præstandum sit ex Charitate, præscriptio ei derogans adversetur Charitati & æquitati naturali, in qua fundato debito derogans præscriptio justam causam & fomentum non habet. Sed ista Ordinaria duntaxat, non etiam immemorialis temporis præscriptionem convellunt; cum ista etiam adversus tributa præscribi, apud DD. passim sit receptum: & quæcunque acquiruntur privilegio, etiam ipsa acquiri posse, *arg. c. Super quibusdam 26. §. Præterea. de V. S. Regulæ instar tradatur à Panormit. in c. Cum contingat 13. de Foro compet. n. 14. Felino ibid. n. 2. & aliis apud Barbofam in c. Super cit. à n.*

60. Quare etiam subsidio Charitativo prævalebit Præscriptio saltem tanti temporis, cujus initii memoria non existit;

ut particularis Ecclesia ab ejus præstatione evadat immunis; cum ab ea eximi privilegio Apostolico indubitatè possit, secundum omnes.

Neque adversatur; quod præstandum sit ex Charitate; cum enim huic non obstat ab ejus præstatione immunitas indulta privilegio, etiam non adversabitur obtenta præscriptione immemoriali, cum; quia huic nullipiam resistit Jus, nec possessionis incapacitas ex parte præscriptentis: tum vero; quia ista illi æquivaler, & fundat præscriptionem immunitatis, ab habente potestatem & legitime concessa, *cit. Laiman n. 17. & Pirrhing n. 57.*

61. Controversiarum super subsidio Charitativo motarum competentem judicem solum Ecclesiasticum esse, extra controversiam est; quia super eo litigantium uterque & causa ipsa Ecclesiastica est; cum, juxta dicta, sit super jure Episcopali, à Prælato in Ecclesiis earumque Rectores & beneficiatos exercendo. Quare, cum inter istas & Prælatum id exigentem de rationabilitate causæ, ex qua, vel de excessu quantitatis, quæ exigitur, vel de exemptione ab ejus præstatione lis oritur, ea decidenda erit iudicio arbitratorum utriusque partis consensu electorum, *can. Si clericus 11. q. 1. vel Metropolitanus aut alterius superioris Prælati, can. Quia cognovimus 6. §. fin. 10. q. 3. juxta dicta Lib. 1. Tit. 30. n. 60.*

ARTICULUS IV.
De Exactionibus, quæ imponuntur à Potestate Seculari.

SUMMARIUM.
62. Varietas Exactionum, quæ à Potestate ista, 63. Ordine.

63. Ordinariè & extraordinariè imponuntur.
 64. De Injustitiâ suspecta est Capitatio.
 65. Et vectigal, impositum frumento &c.
 66. Quarum tamen Exactionum ab Injustitiâ & illa.
 67. Et ista:
 68. Non etiam omnium cumulatio vindicatur.
 69. Imponuntur Exactiones à Potestate suprema:
 70. Ex cuius concessione,
 71. Et Consuetudine Immemoriali impositas aliquando exigunt,
 72. Et imponunt etiam Magistratus inferiores.
 73. Eas imponendi causa iusta est necessitas & utilitas publica:
 74. Non merè privata ipsius imponentis.
 75. In earum impositione servanda est Iustitia Distributiva.
 76. Non necessariò requirendus subditorum aut Scaturum consensus:
 77. Nisi istè speciali jure sit prescriptus.
 78. Exactiones per se à solis subditis:
 79. Per accidens aliquando ab Extra-neis sunt,
 80. Non etiam ab iis, qui speciali jure sunt exempti:
 81. Quorum privilegio derogantes exactiones non sunt extendenda.
 82. Conscientia obligatio est solvendi justè:
 83. Non etiam injustè impositas.
 84. Dubiarum solutio subditis consulenda.

62 **U** Su multò frequentiores quàm Prælatorum Ecclesiasticorum, gravioresque & multiplices sunt Principum iisque similium Magistratum Secularium Exactiones: quæ, si personis sine respectu ad patrimonium sive eorum bona imponantur,

Capitatio, l. Unic. C. de Capit. clericali & aliquando census nuncupantur, juxta Evangelicum illud, Licet censum dare Cesari, an non? Matth. cap. 22. v. 17. si de substantia totius patrimonii, eius quantitatis habitâ ratione, Tallia, Colelecta, Præstantia, Sylvester V. Gabella, n. 4. & Molina Tract. 2. de I. & I. diff. 661. n. 8. si de fundis aliisque immo- libus sive eorum fructibus, Census & Tributum, can. Si tributum, 11. q. 1. & l. Si ager 27. §. 1. ff. de V. S. si de mercibus rebusque in provinciam intro- ctis, evectisque ex ea, vel per mare, lina, vias, pontes vectis, Vectigalia l. Vectigalia 10. ff. de Publ. & Vectig. l. Omnium 6. C. de Vectigal. & com. de, si pro securitate seu ducatu, vectus & securo transitu, Guidagia & Pedagia, c. Super quibusdam 26. juncta Glossa V. Pedagia de V. S. si de vino, tale ali- que rebus venditis aut vendendis, ut apud nos Accisa seu gabellæ caponaria & macellariæ, exigantur vel præstantur, Gabellæ nominantur, Duitine Golphar. V. Gabella. Hæc tamen iisque fam- ilia nomina non eadem semper, sed aliâ aliâque significatione accipiuntur, & non raro confunduntur.

Sunt autem hujusmodi Exactiones vel Ordinariæ, quæ certam, determinatam stabilemque: vel Extraordinariæ, quæ nec certam & determinatam, nec stabilem, hoc est, certis temporibus recurrentem præstationem habent: sed ex causa aliqua superveniente &, prout illa exposcere videtur, majori minorive quan- titate exigi ac præstari solent, Penorati. in c. Non minus 4. de Immunit. Eccl. n. 15. & Pirching ad eandem Rubric. n. 61.

Quæ tam Extra quam Ordinariæ Exactiones an omnes justæ sint, in dubium vocat imprimis Julius Lipsius Lib. 2. ad

2. de Admirand. cap. 3. pr. manifestæ iniquitatis arguens Capitationem, sive exactionem singulis capitibus impositam, nullâ patrimonii habitâ ratione; quòd eâ pauper numerosam prolem alens complures; dives contrâ, si cælebs aut orbus sit, unum duntaxat & ejusdem, cuius complurium illorum singuli sunt, æstimationis nummum pendere cogatur contra rationem Juris & æquitatis, in exactionibus exposcentis observantiam æqualitatis secundum Geometricam proportionem, majoris quantitatis præstationi divitem, quàm pauperem subiciendis: Deinde Cajetanus *V. Vectigal. pr. & Sotus Lib. 3. de Justitia q. 6. art. 7.* Injustitiæ damnantes exactionem decimæ partis pretii frumenti & aliarum rerum, quæ non negotiationis & lucri, sed usûs familiæ & ruris colendi causâ venduntur aut emuntur. Moventur textu *1. Universi §. G. de Vectig. & commiss.* de ejusmodi rebus vectigal exigi, capitis pœnâ constitutâ, inhibentis. Rationem reddunt; quòd iis homines difficillimè valeant carere: eisque impositâ gabellâ aut vectigali pauperiores & indigentiores, præsertim numerosam prolem habentes, omnium maximè, & omnium minimè graventur ditiores: præ quibus illos gravari Equitatis & Justitiæ ratio non permittit.

66. Sed, licet illa Lipsii ratio, Capitationem præ quovis alio exactionis genere iniquitatis speciem referre, omnino persuadeat, justa tamen & ipsa esse potest non solum, si facultatum aliqua, ut plerumque consuevissent, Lipsius *cap. 3. cit.* ostendit: sed etiam, si illarum nulla ratio habeatur: dummodo non regulariter, sed extra ordinem tantum aliquando proponatur: & nummus uniformis & æqualis ab omnibus pendendus, ut didrachma Evangelicum, sit modici

valoris; ut facile & sine patrimonii diminutione præstari ab omnibus possit; quia ejus exactione nemo gravari: eaque in signum & recognitionem subjectionis potius, quàm tanquam tributum, ad publicæ necessitatis propulsationem comparatum, pendi intelligitur.

67. Minus, quàm Lipsius, suam Opinione Cajetanus ac Sotus persuadent; quantumvis enim ab iis deducta ratio & *l. cit.* exactiones, justâ causâ poscente, mercibus publicè inutilibus, nocivis, ad voluptatem, curiositatem & luxum comparatis potius, quàm utilibus & ad vitæ sustentationem rurisque culturam necessariis, præsertim frumento imponendas, evincat: de his tamen etiam, justâ ejusmodi causâ poscente, factam exactionem injustam esse, non persuadet contra aliorum DD. torrentem, contra multarum provinciarum Justitiæ laude florentium usum & justam etiam rationem; quia exactione de hujusmodi rebus factâ Respublica non magis gravatur, quàm si justâ aliqua summa pecuniaria ab ejus subditis, facultatum habitâ ratione, exigatur: quod cum, justâ causâ subsistente, fieri posse, ipsi etiam adversari inficias non eant, eadem causâ exigente, etiam frumento & aliis victualibus poterit imponi. Ita cum Sylvestro *V. Gabella 3. n. 15. Navarro Manual. cap. 17. n. 202. in fine,* & aliis Medina *de Restitut. q. 13. pr. cit.* Molina *disp. 669. n. 2. & Suarez Lib. 5. de LL. cap. 16. n. 3.*

Neque hos DD. moratur in contrarium deducta ratio; quia hujusmodi exactione per se, omnès æqualiter gravantur: & quòd aliquando magis gravetur pauper aliquis, per accidens est, sicut per accidens est, quòd numerosior rem familiam, quàm dives alat. Neque etiam *l. cit.* quia DD. *cit.* fere sunt provinciarum extra Imperii Romani fines sitarum:

K k k k

tarum:

tarum: ad quarum nec Principes neque etiam subditos sanctiones Imperiales porriguntur, *arg. c. fin. de Constitut. in 6. & l. fin. ff. de Jurisdic.* In ipsis etiam Imperii provinciis ei derogari potuit contraria consuetudine, *c. fin. de Consuet. & l. De quibus 32. in fine ff. de LL. imò etiam lege posteriori, l. Sed & posteriores 28. ff. eadem Rubr. & statuto Provinciali, per tradita Lib. 1. Tit. 2. n. 33.*

68. Quantumvis autem relatarum exactionum nulla sit, quæ non iuste valeat imponi, & non alicubi sit introducta, omnium tamen in unam provinciam vel civitatem invectionem nemo non videt à Juris & æqui Regulis & ab omni humanitate fore alienam; cum omnium in una accumulatione exhausti subditi ad extremam inopiam redigerentur; & provincia vel civitas verteretur in cloacâ, in quam derivata, quæ per alias dispersæ sunt, provinciarum aliarum calamitates omnes colligerentur.

Porro, ut initio relatarum aliqua, & quocunque alio nomine facta nova exactio iusta sit, DD. cit. tres conditiones, scilicet legitimam Autoritatem, Causam & debitam Formam requirunt.

69. Autoritatem sive legitimam potestatem veshigalia, tributa & exactiones alias imponendi citra omne dubium obtinent quicumque Principes & Magistratus supremi, ut in D. Petri Patrimonio sive terris Ecclesie Romanæ est summus Pontifex, & in Regnis ac provinciis sibi subiectis Concilia generalia, Imperator, Reges, Principes & Respublica libera seu Status, superiorem in temporalibus non recognoscentes: & ex Principibus, statibus & Civitatibus inferioribus, quibus ab illis ea, de qua fermo est, potestas est communicata, *c. Innovamus 10. hinc & Super cit. l. Veshigalia cit. & l. Non*

solet 3. C. de Veshigal. nova instit.

Dubium est, an exactiones decernendi potestas acquiri valeat consuetudine vel præscriptione, saltem tanti temporis, cujus initii memoria non existit. Antiquitus impostas recipiendi & exigendi potestatem ita acquiri posse, exploratum est ex *c. Super quinquam cit. verbis, Declaramus illa pedagia, gindagia, salinaria interdita, quæ non apparent Imperatorum vel Regum vel Lateranensis Concilii largitione concessa, vel ex antiqua consuetudine, cuius initii non extat memoria, introducta.*

Nova autem tributa & exactiones alias imponendi potestatem consuetudine & præscriptione illa acquiri possunt, cum Castro de Lege Panali Lib. 1. cap. 10. negat laudatus Suarez cap. 14. n. 14. eâ ductus ratione; quod tributa & exactiones alias imponendi auctoritas sit de reservatis Principi, in signum superioris potestatis & excellentie ipsius; cum tributa data sit in obligatione Principatus sive publicæ tuendæ & in pace defendendæ. *cap. Tributum, 23. q. 8. imposta superioris potestati: eamque ob causam à tributis vendendis eximi nemo possit via præscriptionis, l. Comperit 6. C. de Prescript. 30. vel 40. annor. ea autem, quæ Principi in supremæ potestatis & excellentie signum reservata sunt, nullâ etiam memoriali consuetudine vel præscriptione acquiri non possunt, argum. l. cit. ubi Baldus & in c. Ad audientiam 12. de Prescript. Panormit. n. 19. Covarruvias Practic. cap. 4. n. 1. & Velafcus de Jur. Emphyt. q. 8. à n. 29.*

Sed verisimilius, istam quoque potestatem, si tanto tempore, cujus initii memoria non existit, per novorum tributorum aut exactionum aliarum impositionem aut veterum auctiorem varietatem temporibus, bonâ fide exercita & conti-

quata sit, acquiri ab inferioribus posse, arg. c. *Super cit.* cum Panormit. in c. *Super cit.* n. 1. & 2. & Interpp. aliis defendunt S. Antonin. 2. p. *Tit.* 1. *cap.* 13. §. 8. in fine, Covarruvias in *Reg. Possessor* p. 2. §. 2. n. 8. *citt.* Medina §. *Uti igitur* & Molina disp. 666. n. 1. in fine, Ratio est; quia tributa & similes exactiones imponendi jus, licet perraro, aliquando tamen à summo Principe privilegiò concedi posse, Magister usus docet: ea autem, quæ etiam ex reservatis Principi privilegiò concedi aliquando solent, consuetudine & præscriptione tanti temporis, cujus initii memoria non extat, acquiri possunt, arg. c. *Super cit.* Panormit. in c. *Cum contingat* 13. de *Foro compet.* n. 14. ubi Felinus n. 2. Balbus de *Præscript.* 2. p. pr. p. §. 9. & n. 6. Gonzalez ad *Reg.* 8. *Cancell.* gloss. 35. n. 29. & aliis relatis Barbosa in c. *Super cit.* à n. 4.

Neque cum hac Resolutione pugnat. l. *Comperit. cit.* quia exaudienda est de tributo, quod Principi solum exhibetur in signum subjectionis, & de aliis ipsi ita competentibus, & inferioribus nunquam solitis concedi: cujusmodi, ut dictum, non sunt omnia tributa & exactiones

73. Causa novarum exactionum iusta ex communi DD. sensu est commune bonum sive necessitas aut evidens utilitas Reipublicæ: non privata ipsius Principis imponentis, saltem si ei de sumptibus ad dignitatis ac status sui conservationem necessariis per tributa antiqua & ordinarios ad eamque destinatos redditus sit prospectum; cum, his aliunde deficientibus, ei per novæ exactionis impositionem prospici ipsius Reipublicæ interesset. Ultra eam ergo, quæ spectat personam & statum ipsius Principis, & extraordinarum exactionum iustæ causæ sunt re-

paratio viarum ac pontium: Opera Religionem, Pietatem, juventutis educationem institutionemque spectantia: egenorum ac miserorum sublevatio, munio urbium, comæatus & apparatus bellicus, conductio & stipendia militum, juxta illud S. Augustini, *Ad hoc tributæ prestantur, ut propter bella necessaria militi stipendia tribuantur*, Lib. 2. contra *Faussum cap.* 72. S. Thomas *Epistola ad Duciss. Brab. Opusc.* 2. ad 2. *citt.* Sylvester V. *Gabella* 3. n. 9. Sotus art. 7. Medina §. *Secundum*, Molina disp. 667. n. 1. Suarez *cap.* 15. n. 3. & alii, moventes Imprimis ad ejusmodi exactionem non deveniendum, cum ad eam, quæ urget, necessitatem propulsandam vel utilitatem promovendam arario illati redditus & media ordinaria sufficiunt; quòd, his sufficientibus, necessitatis illius causa revera non subsistat. Deinde exactiones, ut iustæ sint, causam, ex qua imponantur non excedere, sive non majores esse oportere, quam ad ejusmodi finem obtinendum necessariū judicatur, c. *Quia plerique* 8. de *Immunit. Eccles.* quia quoad excessum exactio desinitur iustâ causâ. Præterea, ejusmodi causâ cessante, cessare etiam debere ejus intuitu impostam exactionem, arg. c. *Cum cessante* 60. de *Appellat.* Demum, intuitu e-

74. jusmodi causæ per exactionem publico arario illata in alios quàm destinatum usum publicum impendi non posse, adeò; ut, si à Principe aliòve Magistratu in suas commoditates, in superfluis largitiones & alios quàm publicè necessarios vel utiles usus & opera impenderentur, ipse & qui eorum in alios usus aversionem consilio suo promoverent, ob nocumentum, quod irrationabiliter inferunt subditis, contra Justitiam graviter delinquerent, ut videre est apud *citt.* Molinam à n. 1. Ratio omnium à memoratis T.T. ea red-

K k k k k 2

ditur;

ditur; quod Principi & cuivis alteri Magistratui etiam supremo non competat jus Proprietatis in res & bona subditorum; ut domini instar illa his auferre, deque his suo arbitratu, disponere valeat, ut ostensum est *Lib. 1. tit. 2. n. 49. à n. 49.* sed solummodo jus, quod dicitur Jurisdictionis, & ex natura atque institutione sua principaliter non ipsius Principis eive similis Magistratus proprium, sed ei subiectæ communitatis & publicum bonum spectat.

78. Forma in Exactionibus servanda exigat imprimis; ut subditi ultra vires & facultates suas præsentis non graventur: deinde; ut in illis servetur æqualitas proportionis geometricæ inter personas habitæ ratione facultatum, & plus à divitibus quàm à pauperibus exigatur, S. Thomas 2. 2. q. 63. art. 4. cit. Medina §. Tertiam, Suarez cap. 16. n. 1. & Molina disp. 668. n. 1. addens casu, quod exactio non commune bonum totius Reipublicæ, sed peculiaris istius partis v.g. solorum mercatorum spectat, exactiorem his præ aliis communitatis membris imponendam. Ratio primæ partis est; quia exactio excedens vires & facultates subditorum præsentis ipsis moraliter impossibilis est, *can. Faciat 15. junctâ Glossâ V. Quod potest, 12. q. 2. rei autem impossibilis obligatio non datur, Reg. 185. ff. & Reg. Nemo 6. in 6. licet talis solum sit moraliter, arg. can. Erit autem lex 2. disp. 4. cit. Suarez Lib. 1. cap. 9. n. 17.* Secundæ; quia in distributionibus munerum & impositionibus onerum publicorum inter membra communitatis observanda est Justitia Distributiva, exigens observationem Æqualitatis secundum Geometricam proportionem, Aristoteles 5. Ethicorum cap. 3. & 4. cit. Molina disp. 12. n. 3. & Laiman. Lib. 3. Traçt. 1. cap. 4. n. 2. Tertiæ partis ra-

tio est; quia æquitas naturalis expolit; ut, qui alicujus rei vel actionis solus percipit commoda & emolumenta, solus sustinet onera & incommoda ei annexa, *arg. Reg. Qui sentit 55. in 6.*

Dubium est, an ad tributum, velle galis & alterius novæ exactiõnis impositionem necessarius sit consensus subditorum vel saltem Regni aut provincie Statuum; eum enim, aut saltem consilium RR. aliqui exigunt apud cit. Suarez cap. 17. cit. n. 2. ducti Reg. Quod Omnes tangit 29. in 6. & exemplo Regni Hispaniæ in quo ejusmodi consilium, imò consensus adhibendus est vigore *Recompensat. Lib. 6. Tit. 6. l. 1.* quibus accedit ratio, quod hunc aut illud adhibendi necessitate optimè prospectum sit subditis; ut exactiõibus, à Principe arbitratu libè indictis, justò plus & ultra vires suas facile graventur. At melius, ejusmodi consilium vel consilium requirendi necessitatem communi Jure impositam, negat cit. Suarez n. 3. quod neque in Naturali neque in Positivo Jure sit fundata. Non in Naturali, cum; quia ab illo Jure nec constitutio Principatus nec Principum particularium potestas immediate descendit, sed autoritate merè humanâ utraq; est instituta: tum verò; quia principis à tributis vel alterius exactiõnis impositione à justa solum causa, non etiam à consilio subditorum vel Statuum independentia intrinsecè mala est. Non in Positivo; quia necessitas illa neque Divina, neque Canonico vel Civili Jure prodita, neque agnita etiam est à Doctores antiquis.

Quamvis autem hoc ita sit, in Regnis tamen & provinciis, in quibus ejusmodi consensus vel consilii interveniens pactiõibus vel Concordatis, inter Principem ac Status initis, & præsertim pertractatis, introductus est, ut de Hispaniâ dicitur.

dictum, nova tributa, vectigalia & exactiones alias. Statuum consensu vel consilio non requisito, subditis imponi non posse, omnino exploratum & ratio clara est; quod ejusmodi pactiones & concordata iisque firmendis apposita juramenta honesta iustaque, & ad varia incommoda & exactionum excessus evitanda utilia sint: ad honesta autem iustaque & publice utilia concordata pactaque inviolabiliter custodienda Princeps non minus quam subditi adstringantur, c. 1. de Pactis & c. 1. de Probat. ubi Decius pr. Sylvester V. Pactum n. 4. Vasquius *Controvers. illustr. Lib. 1. cap. 3. a. n. 1.* Molina *Tract. 2. c. disp. 257. n. 1.* & Lessius *Lib. 2. de J. & J. cap. 17. n. 19.* ex Jure Naturali, ad fidem, quae data est, servandam, quemlibet obligante; *Quid enim tam congruum humanae fidei, quam ea, quae inter aliquos placuerunt, servare?* etique tam contrarium, quam eadem violare? l. 1. ff. de Pactis & ibi Baldus, Principia à Deo leges non etiam pacta & conventiones subiectas, asserens in cap. 1. de *Natura feudi*: praesertim, si firmata sint juramentò; quòd, Naturali & Divinò Jure dictante ac praecipiente, servandum sit omne juramentum, quod in aeternae salutis dispendium & tertii praedictum non vergit, secundum Regulam c. *Quamvis* 2. de *Pactis* in 6. & c. *Cum contingat* 28. de *Jurejurando* & ad hanc Rubr. tradita à n. 59. Nisi à parte, in cujus favorem praestitum est, remittatur vel à potestate Ecclesiastica relaxetur, aut ad casum aliquem se non extendere declaretur, c. *Molina disp. 149. n. 11.* Suarez de *Juramento Lib. 2. cap. 41. n. 2.* & Sanchez *Lib. 3. Moral. cap. 21. n. 2.* ne propria auctoritate ei contraveniens perjurus reputetur.

78. Dubium secundò est, quinam ad tributorum, vectigalium & aliarum exactionum,

num, à Principe aliòve simili Magistratu impositarum, praestationem teneantur. Cujus communis & certa Resolutio est, ad eam teneri solos subditos non exemptos. Ratio obvia est; quia imponuntur potestate jurisdictionis, ad solos subditos se porrigentis. Unde consequens Imprimis est, ad eas per se non teneri extraneos, utpote imponentis jurisdictioni per se non subiectos. Per accidens tamen aliquando exactionum quarundam onere etiam ipsi gravantur, quando scilicet merces aliasque res in vel per provinciam aut ex ea vehunt, in ea emunt, venduntque. Neque id injurià, cum; quia eà lege in provinciam vel civitatem censentur admitti: & viarum pontiumque reparatorum, securitatis, protectionisque publicae & administratae sibi justitiae commodis perinde, ut subditi, gaudent: tum verò; quia intuitu exactionum investas merces vendunt carius: & similibus, quibus ipsi subjacent, exactionibus in ipsorum provinciis extranei non minus quam ipsi gravantur, ut rectè observat c. *Molina disp. 669. n. 3.* Deinde tributorum, vectigalium & c. à Seculari potestate impositorum lege clericis aliasque personas & loca Ecclesiastica non adstringi; quòd antiquissimò utriusque Juris privilegio ab earum onere, *Auth. Item nulla C. de Episc. & cleric. c. Quamquam 4. de Censibus in 6. c. Non minus 2. c. Adversus 5. de Eccles. immunit. c. 1. eadem Rubr. in 6. & Trident. Sess. 25. cap. 20. de Reformat. & ab ipsa etiam jurisdictione Seculari sint exempti, c. *Ecclesia 10. de Constitut. c. Decernimus 2. de Judiciis c. Seculares 2. de Foro compet. in 6. & c.* quod Ecclesiastici status privilegium *Tit. 49. à n. 190.* pluribus discutietur.*

Quantumvis autem huic Ecclesiae. 814
sticæ exemptionis privilegio in nonnullis provinciis quoad aliquas exactionum species In-

K k k k k

cies In-

cies Indulti Apostolici à seculari potestate obtenti, vel consuetudinis aut prescriptionis immemorialis, ejusmodi Indulti aliquando obtenti communi existimatione suffultæ, prætextu non deferantur, ejusmodi tamen Indultum, consuetudo vel præscriptio à casibus seu exactio- num speciebus, in quibus exemptioni illi derogatum est, ad alias præsertim novas exactio- num species ullam extensionem non admittunt ex communi & certa sententia T. T. & Canonistarum. Ratio manifesta est; quòd ea Ecclesiastici statùs exemptio sit speciale jus, favor & beneficium summi Principis Reipublicæ utriusque: atque insuper concessum per modum legis insertumque Corpori Juris communis, *Auth. & cc. cit.* Juri autem favori ac beneficio ejusmodi Principis (hòc ipsò; quòd exigant interpretationem latam, c. *Quia circa 22. de Privileg. c. Olim 16. de V. S. & l. Beneficium 3. ff. de Constitut. Princip.*) derogantia indulta, consuetudo ac præscriptio non nisi strictam interpretationem admittant, arg. *Reg. Odià 15. in 6. cum exorbitent à jure communi, Auth. & cc. cit.* ea verò, quæ à jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sint trabenda, ut habet *Reg. 28. in 6.*

82. Dubium est tertio, an tributorum, vectigalium & exactio- num leges obligent in conscientia. Quæ in re DD. variè admodum sentiunt & loquuntur. Mihi satis exploratum est, sicut cæteris, sic & Tributariis legibus, à Principe eive simili Magistratu alio ex justa causa & debitâ formâ servatâ latis, subditos in conscientia obligari, ut cum Sylvestro *V. Gabella 3. n. 29. Castro cit. Lib. 1. cap. 11.* & aliis docent Covarruvias in *Reg. Peccatum p. 2. §. 5. n. 5. cit. Medina 9. 13. §. Verum aliter, Molina disp. 674. n. 3. & Suarez cap. 18. n. 11.* Ratio solida est;

quia lex justa aliquid absolutè præcipiens & legitimè promulgata conscientie obligationem inducit, per tradita *Lib. 1. tit. 2. à n. 75.* Leges autem Tributariæ debitis conditionibus servatis, hoc est, à legitima potestate, ex justa, seu necessitatè aut evidentis utilitatis publicæ causa laze & subditorum viribus seu facultatibus præsentibus commensurata, justa sunt; cum tributa &c. Principi eive simili Magistratui pro Principatùs sive Reipublicæ defensione, pro ejusdem necessitatè sub- vatione aut evidentis utilitatis pro- curatione debita sint, juxta illud *Sermonis Reddite Casari, quæ Casaris sunt, Matth. cap. 22. v. 17.* & alterum Apostolice ne ministerii, quod Princeps, & similes Magistratus exercent, sive administratio- nis reipublicæ tributa eis adtribuuntur. *Roman. cap. 13. v. 6.* ubi, *Idem, inquit, et tributa præstat; ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes: Et mox sub- sequentis, Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal, v. 7.*

At, sicut hoc exploratum, sic patet certum est, ad præstationem tributi & exactio- nis, quam constat esse involvunt, conscientie obligationem non dari, ut præter alios expressè tradunt *cit. Molina n. 4. & Suarez n. 12.* quòd lex iniqua efficaciter obligandi vi destituta, imò, si in imponente potestas vel causa omnino deficiat, ipso jure nulla sit. Casu acci- dens, quòd exactio quoad solam quantitatem vel proportionem distributivam injusta est, indebitus quidem excessus, sed causa & facultatibus proportionata quantitas de- bita est.

In dubio de justitia cause, quantita- tis vel proportionis, etsi locus esse videatur, *can. In Memoriam 3. ibi, Licet vice ferendum jugum imponatur, tamen feramus, disp. 191. & Reg. in pari 67. in 6. artic.*

arridet tamen consilium, quod Conscientiæ arbitris suggerit Sylvester *cit. n. 29.* & approbat *cit. Molina n. 9. conclus. 5.* ut scilicet in dubio ante factum poenitentes inclinet ad solutionem, præsertim quando exigitur, *arg. can. cit.* post factum autem ad dubiū & non soluti tributi vel excessus restitutionem faciendam non compellant, *arg. Reg. cit.*

ARTICULUS V.

De Procuracionibus,
SUMMARIUM.

85. Harum nomine venit sustentatio, ratione Visitationis,
86. A visitatio
87. Episcopo & aliis Visitatoribus debita:
88. Dum actū obeunt Visitationem.
89. Extra hanc exactionem restituendum est in duplo.
90. Procuratio esse debet moderata,
91. Eademque die unica duntaxat,
92. Extra civitatem propriam visitanti debetur.
93. Ad eam exhibendam veniunt loca & persona visitata.
94. Excipiuntur laici,
95. Oratoria privata & Hospitalia,
96. Ecclesia & beneficiati pauperes,
97. Et alii privilegio exempti.
98. Remitti visitatis potest à visitante.
99. Adversus eam vim non habet præscriptio:
100. Nisi quoad modum exhibendi,
101. Vel pro Visitatione præterita debita sit,
102. Vel præscriptio non præjudicet ipsi visitanti:
103. Cui secundum aliquos non derogat præscriptio immemorialis.
104. Verius hæc ipsi quoque præjudicatur.

Procuracionis vocabulū tertiā hanc Rubricæ parte non venit administratio sive gestio negotii alieni, ut *l. Qui mittuntur 35. §. 2. ff. Ex quibus caus. major.* sed sustentatio sive subsidia & expensæ, quæ Episcopo aliisve Prælatibus obeuntibus Visitationem exhibentur pro congrua sustentatione, *c. Procuraciones 23. ubi Gonzalez n. 7.* quæ de visitatorum proventibus ei præstandæ, quantumvis Visitatores amplios & ad minus illud obeundum sufficientes redditus habeant aliunde; quod, cum secundum Apostolum *Nemo cogatur stipendia sua militare 1. Corinth. cap. 9. v. 7.* & qui spiritualia seminant, carnalia sive temporalia metant, Prælatibus Ecclesias visitandis spiritualia seminantibus carnalia, sive ad congruam sustentationem necessaria conveniat ministrari; ne, si visitationes propriis sumptibus obeundæ sint, à negotio publicè utilissimo, imò necessario absterreantur: ferè sicut canonicis, ad sustentationem sufficientia & pingua etiam beneficia obtinentibus, & ratione istorum ad Ecclesiæ servitium & præsentiam in Divinis officiis obligatis, Distributiones præstantur & de jure debentur, quando Divinis intersunt, Panormit. *in c. Cum ex officio 16. de Præscript. n. 5.*

Sic acceptæ Procuracionis seu sustentationis nomine à visitatis exhibendus Prælati visitanti, eumque comitantibus famulis est victus, hoc est, cibis potiusque cum habitatione seu diversorio lectisque, & pabulum ac stabulum equis ac jumentis, quibus utitur, Azor *p. 2. Instit. lib. 3. cap. 42. §. 7.* Non etiam viaticum, vectura & mercedes equorum conductorum; nisi visitator esset Prælati à summo Pontifice delegatus; huic enim ea etiam debentur, quæ necessaria sunt, ut ab uno loco ad alterum transire commodè possit, Glossa *in Clement. 2. V. Si voluerit hæc*

85-

86.